

Tabela 7. Współfinansowanie przez gminy z terenu powiatu łębskiego pobytu dziecka umieszczonego po dniu 1 stycznia 2012 r. w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2012-2015 rok

Gmina	Rok							
	2012		2013		2014		2015	
	Łączna ilość dzieci	Łączna kwota w zł	Łączna ilość dzieci	Łączna kwota w zł	Łączna ilość dzieci	Łączna kwota w zł	Łączna ilość dzieci	Łączna kwota w zł
Miasto Łębork	6	11.806,30	7	29.172,53	9	78.336,68	7	105.893,51
Miasto Łeba	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Cewice	0	0,00	0	0,00	1	3.801,40	3	17.078,60
Nowa Wieś Lęborska	6	11.302,83	6	20.814,47	4	43.324,59	4	59.369,36
Wicko	7	23.235,90	3	16.606,58	1	7.785,57	0	0,00
Razem	19	46.345,03	16	66.593,58	15	133.249,24	14	182.341,47

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z realizacji Budżetu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łęborku za lata 2006 – 2015.

Z powyższych danych wynika, iż największe środki finansowe za pobyt dzieci w pieczy zastępczej spośród gmin z terenu powiatu łębskiego ponosiła, w ostatnich 4 latach, Gmina Miasto Łębork. Z tego obszaru najwięcej, bo 36 dzieci zostało umieszczonych w pieczy zastępczej, w tym 29 w rodzinach zastępczych i 7 w placówce opiekuńczo – wychowawczej. Z gmin wiejskich najwięcej dzieci zostało umieszczonych i najwięcej środków finansowych wpłacanych jest przez Gminę Nowa Wieś Lęborska (13 dzieci w rodzinach zastępczych i 4 w placówce). Najmniej natomiast wychowanków i najmniej środków pochodzi natomiast z Gminy Miasto Łeba. Największy wzrost ilości dzieci umieszczanych w poszczególnych latach w pieczy zastępczej wystąpił w Gminie Miasto Łębork (z 16 dzieci w 2012 roku do 36 w 2015 roku, natomiast największy spadek w Gminie Wicko (z 23 w 2012 roku do 14 w 2015 roku).

Za pobyt dziecka w pieczy zastępczej odpłatność ponoszą także rodzice. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie prowadzi postępowania administracyjne celem wydania, z upoważnienia Starosty Łębskiego, decyzji w tych sprawach. W 2015 roku na 172 takie decyzje, w tym w 8 przypadkach ustalono odpłatność rodziców w wysokości odpowiednio od 660,00 zł do 1.200,00 zł miesięcznie. W większości przypadków rodzice naturalni, ze względu na trudną sytuację materialną, zdrowotną czy życiową są zwalniani z ponoszenia odpłatności za pobyt swojego dziecka w pieczy zastępczej, są też wychowankowie, których rodzice nie żyją lub też ich miejsce zamieszkania i pobytu jest nieznane.

3.3. Realizacja zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jest organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie lęborskim, a jego zadania w tym zakresie wykonuje powołany, na podstawie uchwały Zarządu Powiatu Lęborskiego, Zespół ds. Pieczy Zastępczej¹².

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku realizuje zadania ustawowe przypisane ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej. W związku z faktem, iż przed dniem wejścia w życie przepisów powyższej ustawy, także PCPR realizowało zadania związane z pieczą zastępczą, w niniejszym rozdziale pracy podane zostaną także informacje o wykonywaniu zadań w tym zakresie na mocy wcześniej obowiązującego prawa, dotyczące ostatniej dekady¹³.

Pierwsze, z wskazanych w ustawie zadań przypisanych organizatorom rodzinnej pieczy zastępczej, które realizuje PCPR dotyczą prowadzenia naboru, dokonywania kwalifikacji i zapewnienia szkoleń kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

W latach 2012 – 2016 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie prowadziło, celem naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, kampanie informacyjne i promujące rodzinną pieczę zastępczą. Podejmowano takie działania jak:

- ogłoszenia informujące o poszukiwaniu kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej w ośrodkach pomocy społecznej z terenu powiatu lęborskiego,
- zwrócenie się z prośbą o udostępnienie na tablicach ogłoszeń i odczytanie podczas ogłoszeń parafialnych, mówiących o potrzebie rozwoju i naborze kandydatów na opiekunów zastępczych w parafiach na terenie powiatu lęborskiego,
- publikacja artykułów i informacji w mediach: lokalnej prasie, radiu Gdańsk i TV Kanał 6 oraz stronach internetowych: www.naszemiasto.pl, www.gle.24.pl i www.gp24.pl, na temat funkcjonowania form pieczy zastępczej i promocji rodzicielstwa zastępczego,
- przygotowanie i kolportaż plakatów, broszur informacyjnych i materiałów promocyjnych (długopisów, notatników, cukierków i balonów) z nadrukiem informującym o naborze kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,

¹² Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku – wprowadzony uchwałą Nr 406/2014 Zarządu Powiatu Lęborskiego z dnia 17 października 2014 roku. Wcześniej obowiązywał w tym zakresie Regulamin organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku, na podstawie uchwały Nr 111/2011 Zarządu Powiatu Lęborskiego z dnia 9 grudnia 2011 roku.

¹³ Do 1 stycznia 2012 roku przepisy prawne dotyczące pieczy zastępczej regulowała ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej.

- uczestnictwo pracowników PCPR na spotkaniach z rodzicami w lokalnych szkołach naszego powiatu, gdzie przedstawiali tematykę sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej oraz odpowiadali na wszelkie pytania i wątpliwości w tym zakresie zgromadzonych osób,
- wystawienie z pracownikami Starostwa Powiatowego w Lęborku punktu informacyjnego, podczas corocznego święta miasta tzw. Dni Jakubowych,
- rozpowszechniano otrzymane poradniki o rodzicielstwie zastępczym, czasopisma ze Stowarzyszenia Rodzin Zastępczych PELIKAN oraz broszury z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej,
- prowadzono stronę internetową jednostki, na której umieszczane były aktualne informacje o potrzebie naboru kandydatów na opiekunów zastępczych oraz o bieżących działaniach na rzecz dzieci w pieczy zastępczej, usamodzielnianych wychowanków i opiekunów zastępczych,
- przeprowadzono konkursy plastyczne pt. Szukam Rodziny – rozpowszechniono ogłoszenia wraz z informacją o idei rodzicielstwa zastępczego we wszystkich placówkach oświatowych powiatu. Dzieci i młodzież składała prace plastyczne, z których najlepsze zostały nagrodzone i wykorzystane do wydania plakatów i broszur promujących rodzinną pieczę zastępczą, a wszyscy uczestnicy otrzymali podziękowania za przygotowanie prac,

Kandydaci na pełnienie funkcji rodziny zastępczej zamieszkujący na terenie powiatu lęborskiego, składają do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku wymagane wnioski w tej sprawie. Na ich podstawie, pracownicy Zespołu ds. Pieczy Zastępczej dokonują kwalifikacji i kierują osoby do odbycia szkoleń. W analizowanym okresie od 2006 do 2016 roku ilość rodzin, które wzięły udział w szkoleniu przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Ilość rodzin biorących udział w szkoleniu kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka w latach 2006-2016 (stan na 31.05.2016 roku)

Ilość rodzin ¹ biorących udział w szkoleniu kandydatów	Rok										
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
na zawodowe	0	0	0	0	5	2	4	0	1	0	2
na niezawodowe	0	4	0	0	0	7	6	8	8	6	0
na spokrewnione	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	6 ²

¹ – rodzin, przez co rozumie się: małżonków lub osób niepozostających w związku małżeńskim

² – kontynuacja szkolenia z 2015 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku za lata 2006 – 2015.

Szkolenia kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej prowadzone były do 2015 roku na zlecenie jednostki przez zewnętrzne podmioty. W 2014 roku dwóch pracowników PCPR odbyło szkolenie trenerów i uzyskało uprawnienia do przeprowadzania szkoleń dla kandydatów na wszystkie formy rodzin zastępczych oraz dyrektorów placówek opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego. Prowadzone szkolenia odbywają się na podstawie programów zatwierdzonych decyzją Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej¹⁴. Obecnie obowiązuje minimum sześćdziesięciogodzinny wymiar szkoleń na pełnienie funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, w tym 10 godzin praktyk oraz: 15 dodatkowych godzin zajęć na rodzinę zawodową i pełnienie funkcji prowadzącego rodzinny dom dziecka, 20 godzin jeżeli będą oni sprawować opiekę i wychowanie nad dziećmi niepełnosprawnymi lub umieszczonymi na podstawie przepisów o postępowaniu w sprawie nieletnich i 10 godzin w przypadku pełnienia funkcji pogotowia rodzinnego. PCPR w Łęborku od 2010 roku systematycznie organizuje i przeprowadza szkolenia kandydatów na pełnienie funkcji rodziny zastępczej. Ich ilość i termin uzależnione są od liczebności potencjalnych kandydatów i potrzeb w zakresie konieczności umieszczania dzieci w tych rodzinach. W ostatnich latach odbywają się one raz w roku, gdy powstaje grupa minimum sześciuosobowa.

Rodziny, które odbędą szkolenia do pełnienia funkcji rodziny zastępczej otrzymują, wydawane przez PCPR świadectwa ich ukończenia. Nie jest to jednak jednoznaczne z utworzeniem rodziny zastępczej. Pracownicy dokują bowiem kwalifikacji rodziny i jeżeli jest ona pozytywna wydają stosowne zaświadczenie, które uprawnia do przyjęcia dziecka w pieczę zastępczą. Bierze się pod uwagę nie tylko ukończone szkolenie, ale także opinie: z badań psychologicznych o posiadaniu predyspozycji i motywacji dopełnienia roli opiekuna zastępczego i pedagogicznych (sporządzane przez specjalistów pracujących w PCPR), pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej właściwego ze względu na miejsce zamieszkania kandydatów, zaświadczenia lekarskie o stanie zdrowia kandydatów, informacje z placówek oświatowych, jeżeli kandydaci posiadają pod opieką dzieci, które do takich placówek uczęszczały lub kontynuują naukę, zaświadczenie o niekaralności, dokumenty potwierdzające posiadanie odpowiednich warunków mieszkaniowych i dochodów, a także inne opinie i informacje ze środowiska, mogące mieć wpływ na sprawowane funkcji opieki zastępczej.

W zakresie odpowiedzialności PCPR, jako organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, jest także zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka

¹⁴ Szkolenia prowadzone są w ramach programu pn. „Dom dziecięcych marzeń” (decyzja nr 2/2014/RZ z dnia 16 stycznia 2014 r.) i pn. „Razem” (decyzją Nr 15/2012/RZ z dnia 21 czerwca 2012 r.).

szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, a także zajęć edukacyjnych i socjoterapeutycznych dla dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. Realizując to zadanie, organizowano i przeprowadzano następujące szkolenia, warsztaty, konferencje i spotkania:

- spotkanie edukacyjne dla opiekunów zastępczych z dietetykiem w zakresie podstawowych zasad żywieniowych i potrzeb żywieniowych dzieci i młodzieży w różnym wieku (w 2016 roku, wzięło w nim udział 19 osób);
- warsztaty „Aktywnego rodzica” w formie dwóch spotkań, pierwszego dla opiekunów zastępczych i drugiego, z zajęciami manualnymi, dla opiekunów wraz z wychowankami do 15 roku życia (w 2016 roku, wzięło w nim udział 29 osób);
- spotkanie informacyjne o możliwości kontynuacji edukacji wychowanków, odbycia kursu języka niemieckiego i odbywania praktyk zawodowych na terenie Niemiec (w 2016 roku, wzięło w nim udział 12 osób);
- szkolenie dla opiekunów zastępczych o tematyce: emocje, trening komunikacji interpersonalnej, zachęcanie do współpracy, stawianie wymagań i granic, konsekwencje wychowawcze, etykietowanie dziecka, prawne aspekty funkcjonowania pieczy zastępczej, ze szczególnym uwzględnieniem kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oraz ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (w 2015 i 2016 roku, wzięło w nim 19 osób);
- zajęcia edukacyjne nt. „Rodzina w cyberprzestrzeni”, na których opiekunowie zastępczy i ich podopieczni zapoznali się z zagadnieniami dotyczącymi bezpieczeństwa w sieci, zagrożeniami i konsekwencjami oddziaływania cyberprzestrzeni na rodzinę, ze szczególnym uwzględnieniem: identyfikowania ryzyka korzystania z internetu, portali społecznościowych, tabletów, telewizji; pojęcia funkcjonalnego korzystania z komputera, alternatywnych form organizowania czasu wolnego (w 2015 roku, wzięło w nim udział 16 osób);
- szkolenie dla opiekunów zastępczych o tematyce: relacje dzieci i ich otoczenia (rodzice zastępczy, dzieci, dalsza rodzina, rówieśnicy, szkoła), relacje w rodzinie zastępczej: normy rodzinne, stawianie wymagań i granic, dyscyplina w opiece, konsekwencja czy kara; relacje z rodzicami naturalnymi - dzieci, rodzice zastępczy, rodzice naturalni w aspekcie psychologicznym i prawnym; wymagający okres dorastania - problemy, potrzeby nastolatków, zagrożenia substancje psychoaktywne, cyberprzestrzeń; rozwiązywanie konfliktów rodzinnych; emocje, trening komunikacji, kontrola złości, osłabianie zachowań agresywnych (w 2014 roku, wzięło w nim udział 9 rodzin zastępczych);

- spotkanie edukacyjno – szkoleniowe dla mieszkańców powiatu lęborskiego i funkcjonujących rodzin zastępczych pn. Rodzinne formy pieczy zastępczej (w dniach 8 listopada 2012 roku 19 września 2013 roku, wzięło w nim udział odpowiednio 41 i 40 osób);
- szkolenie w formie trzech czterogodzinnych spotkań warsztatowych nt. Komunikacji w rodzinie jako podstawy jej prawidłowego funkcjonowania (w 2012 roku, wzięło w nim udział 16 osób);

W ramach zajęć edukacyjnych i socjoterapeutycznych dla wychowanków pieczy zastępczej PCPR wdrażało Program Aktywności Lokalnej Pieczy Zastępczej w latach 2009 – 2013. Wzięło w nim udział łącznie 40 osób: dzieci i młodzież w pieczy zastępczej (rodzin zastępczych i placówki opiekuńczo – wychowawczej) oraz ich opiekunowie. Przedsięwzięcia, w których brali udział uczestnicy programu to:

- kursy komputerowe,
- kursy kulinarne – dietetyka i gotowanie,
- kursy kosmetyczne i masażu,
- Kursy udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej,
- kursy prawa jazdy kat. B,
- Kursy operatora wózków jezdniowych,
- kursy języka obcego, także w formie wyjazdowych, wakacyjnych obozów językowych w Niedzicy w Pieninach, Kazimierzu Dolnym, Świnoujściu i Podlesicach,
- dwudniowe, wyjazdowe warsztaty aktywizacji społeczno – zawodowej w Ustce, Jarosławcu i Łebie, podczas których prowadzono zajęcia interpersonalne, doradztwa zawodowego, warsztaty psychologiczne, ruchu rozwijającego, zajęcia z zasad dobrego zachowania oraz zabiegi usprawniająco – upiększające,
- uspołeczniające zajęcia grupy wsparcia: rajdy rowerowe, zajęcia z alpinistyki, wyjścia do kina, restauracji, jazda konna, spotkanie w Klubie AA „Odnowa”, wyjazd na wizytę studyjną.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku, corocznie od 2009 roku, organizowało także z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego, przypadającego na 30 maja, pikniki rodzin zastępczych. Jest to integracyjno – kulturalna impreza, w której biorą udział dzieci i młodzież z pieczy zastępczej (z rodzin zastępczych i placówki opiekuńczo – wychowawczej) oraz ich opiekunowie i otoczenie. Co roku spotkanie to odbywa się w plenerze, w tzw. „Uroczysku” Nadleśnictwa Lębork lub w Pałacu pod Bocianim Gniazdem w Runowie. Bierze w nim udział około 200 osób. Zabezpiecza się co roku różne formy

aktywizacyjne, np. gry terenowe, pokazy wozów straży pożarnej, strzelnice z łuków, kuszy oraz broni ASG, zjazd motocyklistów, malowanie buziek, przejażdżki konne i bryczką, zjeżdżalnie dmuchane i trampoliny, grochówkę wojskową Ochotniczej Straży Pożarnej, watę cukrową i urozmaicony poczęstunek dla uczestników, konkursy wiedzy, sprawnościowe i karaoke. Były to przedsięwzięcia mające na celu wzajemne poznanie się, wzmocnienie i integrację środowiska rodzin zastępczych, przez wspólną zabawę i miłe spędzenie czasu w gronie rodzin pieczy zastępczej.

Uroczystościami o podobnym charakterze, organizowanym, także od 2009 roku, były Świąteczne Spotkania Rodzin Zastępczych. Co roku, w grudniu zapraszano dzieci z pieczy zastępczej wraz z rodzinami na wspólne kolędowanie rodzin, zabawę choinkową lub wigilię. Podczas tych spotkań odbywały się, w zależności od przyjętej formuły koncerty instrumentalno – wokalne artystów z Państwowej Szkoły Muzycznej w Lęborku, przedstawienia teatralne, wigilijny poczęstunek i przygotowywano paczki ze słodyczami dla dzieci, a także konkursy np. na najpiękniejsze świąteczne stroiki i ozdoby choinkowe. Miejscem spotkań były dotąd: siedziba Państwowej Szkoły Muzycznej w Lęborku, Gminny Ośrodek Kultury w Nowej Wsi Lęborskiej lub Centrum Kultury i Rekreacji „Fregata” w Lęborku. Na spotkania te także przybywa rokrocznie około 200 osób.

Ustawowym zadaniem organizatora rodzinnej pieczy zastępczej jest także zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych. W tym zakresie PCPR w Lęborku, od 2013 roku inicjowało na terenie swojego działania, zebrania Grupy Wsparcia Pieczy Zastępczej. Od 21 czerwca 2013 roku odbywały się cyklicznie, raz w miesiącu, z pominięciem okresów wakacyjnych, spotkania chętnych osób, które mogą być członkami tej grupy, tj.: rodziców zastępczych, kandydatów do sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej oraz osób usamodzielnianych opuszczającymi rodzinę lub instytucjonalną pieczę zastępczą. Działalność Grupy Wsparcia Pieczy Zastępczej ma na celu:

- wzajemne wspieranie się rodzin zastępczych m. in. poprzez kontakt z innymi rodzinami,
- poszerzanie wiedzy i doskonalenie umiejętności opiekuńczo - wychowawczych,
- pomoc opiekunom zastępczym w ich problemach związanych z opieką nad dziećmi,
- zintegrowanie środowiska rodzin zastępczych.

Opiekunowie zastępczy, którzy uczestniczyli w Grupie Wsparcia Pieczy Zastępczej, w dniu 20 marca 2015 roku założyli Stowarzyszenie Rodzin Zastępczych i Adopcyjnych

„Nasze Dzieci”, którego celem jest podejmowanie wszelkiego rodzaju zadań na rzecz dzieci, rodzin zastępczych i adopcyjnych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku, jako realizator zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, prowadziło dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą, ich dzieci i umieszczonych w rodzinach zastępczych wsparcie psychologiczne, pedagogiczne i prawne, które miało na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz pomoc w trudnych sytuacjach. Było one świadczone przez dwóch psychologów i pedagoga, z którymi zawarte były umowy zlecenia oraz radcę prawnego zatrudnionego jednostce. Osoby umawiane były na spotkania przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w terminach i częstotliwości według potrzeb osób zainteresowanych. W 2015 roku z poradnictwa psychologicznego korzystało łącznie 72 razy 39 osób z 28 rodzin zastępczych natomiast z poradnictwa i terapii pedagogicznej łącznie 92 razy 33 osoby z 16 rodzin zastępczych.

W stosunku do wszystkich dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej PCPR inicjowało i organizowało posiedzenia zespołów do spraw oceny ich sytuacji. Zgodnie z obowiązującą ustawą w tym zakresie, przedmiotowych ocen dokonuje się dla dzieci powyżej 3 roku życia nie rzadziej niż co 6 miesięcy, a dla młodszych podopiecznych nie rzadziej niż co 3 miesiące. W powiecie lęborskim spotkania te organizowane były we współpracy z instytucjami środowiska lokalnego, raz w miesiącu. Podczas nich analizowano sytuację rodzinną, materialną i mieszkaniową dziecka, stosowane metody pracy z dzieckiem i rodziną, w tym funkcjonowanie dziecka w rodzinie, placówce oświatowej, grupie rówieśniczej; monitorowano procedurę adopcyjną; oceniano stan zdrowia dziecka i analizowano jego potrzeby w tym zakresie. Na podstawie weryfikacji tych ważnych obszarów funkcjonowania dziecka w środowisku zastępczym dokonywano opiniowania zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej. W posiedzeniach tych, od września 2015 roku, uczestniczyli regularnie: właściwy wyznaczony koordynator, z którym współpracuje rodzina, psycholog i pedagog oraz zastępca kierownika odpowiedzialna za nadzór nad działalnością Zespołu ds. Pieczy Zastępczej. Ponadto, w zależności od możliwości, najczęściej w posiedzeniach brali udział: opiekunowie zastępczy, pracownicy socjalni lub asystenci rodziny pracujący z rodziną naturalną małoletniego, rodzice dziecka, jego pedagodzy szkolni, wychowawcy lub dyrektorzy z przedszkola, kuratorzy sądowi społeczni i zawodowi. Każdy z tych specjalistów przekazywał opinie i informacje dotyczące sytuacji dziecka.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej zapewnia także opiekę nad dziećmi, w przypadku, gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie

mogą jej sprawować. W powiecie lęborskim w ostatnich dwóch latach, z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku, czterokrotnie wystąpiła taka konieczność. Troje dzieci było wówczas zabezpieczonych w rodzinach pomocowych, które to funkcje pełniły dwie rodziny zawodowe i jedna rodzina przysposabiająca.

Jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej, PCPR zgłaszało do ośrodków adopcyjnych informacje o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających. Wszystkie dzieci przebywające w pieczy zastępczej, których rodzice są pozbawieni władzy rodzicielskiej i sąd wyznaczył dla nich opiekę prawną, są zgłoszone do ośrodków adopcyjnych. Jednostka w tym zakresie współpracuje z Ośrodkiem Adopcyjnym Fundacji „Dla Rodziny” w Gdańsku. Na obecnie przebywających w rodzinach zastępczych w powiecie lęborskim 117 dzieci, 62 jest zgłoszonych do ośrodków adopcyjnych¹⁵. Nieliczne z nich jednak mogą zostać przysposobione. W większości przypadków, obecnie 84 dzieci, jest w rodzinach zastępczych spokrewnionych lub niezawodowych, gdzie istnieje pokrewieństwo opiekunów zastępczych z dzieckiem i gdzie opiekunowie ci oraz sami podopieczni nie wyrażają zgody na przysposobienie. Tym niemniej ilość dzieci, które zostały w ostatnich latach adoptowane, zachowuje tendencje wzrostowe, co przedstawiono w poniżej tabeli.

Tabela 9. Ilość dzieci przysposobionych z terenu powiatu lęborskiego
w latach 2006 – 2015

Ilość dzieci przysposobionych w latach								
2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016*
1	3	1	3	5	3	7	14	1

*stan na 31 maja 2016 roku

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych źródłowych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku.

Ustawowym zadaniem PCPR jest także organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy. Z uzyskanych informacji od opiekunów zastępczych wynika, iż nie mają oni potrzeb i oczekiwań w tym zakresie dlatego jednostka nie pośredniczyła w wykonywaniu zadań wolontariuszy bezpośrednio na rzecz rodzin zastępczych. Rozpropagowywano informację na stronie internetowej podmiotu, o naborze takich osób, pozyskiwano natomiast pomoc w organizowaniu i przeprowadzeniu spotkań integracyjnych takich jak pikniki i świąteczne spotkania pieczy zastępczej. Indywidualne wsparcie wolontariuszy jest natomiast organizowane i zabezpieczane w ramach pomocy samych placówek oświatowych czy centrum wolontariatu

¹⁵ Stan na 31 maja 2016 roku.

funkcjonującego w Lęborku. Dzieci i młodzież z rodzin zastępczych korzystają z niego na takich samych zasadach, jak wszyscy mieszkańcy.

Zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie lęborskim realizuje głównie Zespół ds. Pieczy Zastępczej i zatrudnieni w nim, pod nadzorem zastępcy kierownika PCPR, czterej koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej oraz na umowy cywilno - prawne psycholog i pedagog. Ścisłe współpracują w tym zakresie z Zespołem ds. Pieczy Instytucjonalnej i Świadczeń. Aby właściwie realizować wyznaczone cele organizacji, uczestniczą w szkoleniach podnoszących ich kwalifikacje.

W ostatnim 2015 roku były to np.:

- szkolenie – Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, dokumentacja, plany pracy, oceny okresowe – 5 os.;
- szkolenie – Techniki radzenia sobie ze stresem. Wypalenie zawodowe – 1 os.;
- warsztaty – Rozwiązywanie konfliktów wśród dzieci i młodzieży – 2 os.;
- szkolenie – Rozpoznawanie symptomów molestowania seksualnego – 2 os.;
- konferencja promująca projekt doskonalenie kompetencji zawodowych pracowników pomocy społecznej w województwie pomorskim – 3 os.;
- konferencja w ramach projektu „Droga do samodzielności” – 2 os.;
- szkolenie w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie – 1 os.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, współpracują ze wszystkimi funkcjonującymi 81 rodzinami zastępczymi, mają pod opieką łącznie 60 rodzin zastępczych¹⁶. Pracownicy ci realizują zadania zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej¹⁷. W tym celu pracują głównie w środowisku rodzin zastępczych. Wizyty w rodzinach, które są pod ich opieką odbywają się minimum 2/3 razy w miesiącu, ale tam, gdzie występują sytuacje trudne, wspierają rodzinę, okresowo nawet codziennie. Koordynator rodziny ma być w dobrym kontakcie zarówno z opiekunami zastępczymi, z wychowankami, ale także z ich najbliższym otoczeniem, np. przedstawicielami placówek oświatowych, sądu, ośrodków pomocy społecznej. Są to osoby, które najlepiej znają indywidualne sytuacje dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej.

3.4. Realizacja zadań PCPR na rzecz rodzinnych form pieczy zastępczej

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku realizuje na terenie powiatu lęborskiego, działania w zakresie wszystkich spraw dotyczących pieczy zastępczej, które nie

¹⁶ Stan na 31 maja 2016 roku.

¹⁷ Szerzej w rozdziale 2.4.2 niniejszej pracy.

są zastrzeżone na rzecz innych podmiotów. Odpowiedzialność ta jest przypisana pracownikom Zespołu ds. Pomocy Instytucjonalnej i Świadczeń oraz bezpośrednio kierownikowi jednostki.

Zespół Pomocy Instytucjonalnej i Świadczeń przeprowadza postępowania dotyczące finansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej, usamodzielniania wychowanków, alimentacji oraz prowadzi obsługę informatyczną i sprawozdawczość rzeczowo – finansową pieczy zastępczej. Kierownik PCPR składa Zarządowi Powiatu coroczne sprawozdanie z działalności powiatowego centrum pomocy rodzinie oraz przedstawia zestawienie potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej. Wytaczał on także powództwa o zasądzenie świadczeń alimentacyjnych w przypadku dzieci przebywających w pieczy zastępczej po upływie roku od ich umieszczenia. W związku z obowiązywaniem przedmiotowego przepisu regulującego ten obowiązek od 2013 roku, poniżej przedstawia się skalę działań w tym zakresie w latach od 2013 do 2016.

Tabela 10. Powództwa o zasądzenie alimentów wobec dzieci przebywających w pieczy zastępczej na terenie powiatu łębskiego, w latach 2013 – 2016

Wyszczególnienie	Rok			
	2013	2014	2015	2016*
Ilość wytoczonych pozwów o alimenty	108	39	21	11
Ilość zasądzonych alimentów	83	29	16	6

*stan na 31 maja 2016 roku

Źródło: opracowanie własne, na podstawie dokumentów źródłowych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łęborku.

Wysokość zasądzonych alimentów na dzieci w pieczy zastępczej w roku 2013 wynosiła od 50,00 do 200,00 zł, natomiast w latach 2014 – 2016 od 50,00 do 500,00 zł, na jedno dziecko od jednego rodzica.

Kierownik PCPR z upoważnienia starosty właściwego dla miejsca zamieszkania rodziny zastępczej udzielał dzieciom umieszczonym w rodzinach zastępczych, świadczenia na pokrycie kosztów ich utrzymania, w drodze decyzji administracyjnej w minimalnej ustawowej wysokości. Wszystkim dzieciom w rodzinach zastępczych przyznane było takie comiesięczne świadczenie, a w przypadku dzieci niepełnosprawnych, także dodatek z tytułu niepełnosprawności. Dla 6 rodzin, w których umieszczono 7 dzieci wypłacono jednorazowe świadczenie na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka na łączną kwotę 11.500,00 zł. Poniższa tabela przedstawia szczegółowy wykaz zrealizowanych w 2015 roku, łącznych wydatków na świadczenia i wynagrodzenia przyznane funkcjonującym rodzinom zastępczym z terenu powiatu łębskiego.

Tabela 11. Wykaz świadczeń i wynagrodzeń powiatu łębskiego zrealizowanych na rzecz rodzinnych form pieczy zastępczej w 2015 roku

Lp.	Rodzaj świadczenia	Podstawa prawna ustawy	Wysokość wydatków w zł	Informacje o świadczeniu
Świadczenia				
1.	Świadczenia dla rodzin zastępczych lub osób prowadzących rodzinny dom dziecka, z tego:			
1.1.	Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka (RDD)	art. 80	1.308.925,61	Obligatoryjne, a) nie mniej niż 660 zł miesięcznie w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej b) nie mniej niż 1.000 zł miesięcznie – w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej, rodzinie zastępczej niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka
1.2.	Dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka	art. 81 ust. 1	43.395,00	Obligatoryjne, nie niższy niż 200 zł miesięcznie na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania dziecka
1.3.	Dodatek z tytułu umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej zawodowej, na podstawie przepisów o postępowaniu w sprawach nieletnich	art. 81 ust. 2	0,00	Obligatoryjne, nie niższy niż 200 zł miesięcznie na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania dziecka
1.4.	Świadczenie jednorazowe na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	art. 83 ust. 1 pkt 2 lit. a	11.500,00	Fakultatywne. Dla 6 rodzin (7 dzieci) a) do 1.500 zł na dziecko umieszczone w rodzinie zastępczej spokrewnionej, b) do 2.200 zł na dziecko umieszczone w zawodowej i niezawodowej rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka
1.5.	Świadczenie jednorazowe lub okresowe na pokrycie wydatków związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki	art. 83 ust. 1 pkt 2 lit. b	2.100,00	Fakultatywne, do 1.000 zł jako świadczenie jednorazowe lub okresowe
1.6.	Dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania	art. 83 ust. 1 pkt 1	2.500,00	Fakultatywnie, raz w roku
1.7.	Środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego (dla rodziny zawodowej i niezawodowej)	art. 83 ust. 2	4.733,00	Fakultatywnie, obligatoryjnie w przypadku wskazanym w art. 83 ust. 3, w wysokości odpowiadającej wydatkom ponoszonym przez odpowiednio rodzinę zastępczą zawodową/rodzinny dom dziecka, na czynsz, opłaty z tytułu najmu, opłaty za energię elektryczną i ciepłą, wodę, gaz, odbiór nieczystości stałych i płynnych, dźwig osobowy, antenę zbiorczą, abonament telewizyjny i radiowy, usługi telekomunikacyjne oraz związanym z kosztami eksploatacji
1.8.	Środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego (RDD)	art. 84 pkt 1	14.328,00	
1.9.	Świadczenie na pokrycie kosztów przeprowadzenia niezbędnego remontu (rodzina zastępcza zawodowa)	art. 83 ust. 4	6.000,00	Fakultatywnie, dla rodziny zastępczej, w której umieszczono powyżej 4 dzieci lub osób które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej do 2.000 zł raz na 4 lata
1.10.	Środki finansowe na pokrycie kosztów związanych z remontem lub ze zmianą lokalu (rodzinny dom dziecka)	art. 84 pkt 2	0,00	Obligatoryjnie, dla RDD, do 5.000 zł raz na 2 lata
1.11.	Środki finansowe na pokrycie innych nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka oraz funkcjonowaniem RDD	art. 84 pkt 3	0,00	Obligatoryjnie, dla RDD, do 1.000 zł

Wynagrodzenia wraz z pochodnymi				
2.	Wynagrodzenia dla rodziny zastępczej i rodzinnego domu dziecka, z tego:			
2.1.	Za pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej lub prowadzenie rodzinnego domu dziecka:	art. 85 ust. 1, 2 i 4	259.159,00	Obligatoryjne, nie niższe niż 2.000 zł miesięcznie; Rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego przysługuje wynagrodzenie nie niższe niż 2.600 zł/m-c
2.1.1	Świadczenie za pełnienie funkcji rodziny pomocowej (dla rodziny zastępczej zawodowej oraz prowadzącego rodzinny dom dziecka)	art. 85 ust. 6	105,00	Obligatoryjne, nie niższe niż 20% otrzymywanego wynagrodzenia miesięcznie
2.2.	Świadczenie za pełnienie funkcji rodziny pomocowej (dla rodziny zastępczej niezawodowej oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, RDD lub rodziny przysposabiającej)	art. 85 ust. 7	617,20	Obligatoryjne, nie niższe niż 400 zł
2.3.	Dodatek dla rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego, w której przebywa przez okres dłuższy niż 10 dni w miesiącu kalendarzowym więcej niż troje dzieci lub co najmniej jedno dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności	art. 85 ust. 5	0,00	Obligatoryjne, dla rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego w wysokości 20% otrzymywanego wynagrodzenia
3.	Wynagrodzenia dla osób pracujących w rodzinie zastępczej lub w rodzinnym domu dziecka, z tytułu: umowy o pracę lub umowy o świadczenie usług zatrudnienie osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki i przy pracach gospodarskich			
3.1.	W rodzinie zastępczej zawodowej lub niezawodowej			
3.1.1	W której przebywa więcej niż 3 dzieci	art.57 ust. 1a	3.652,00	Obligatoryjnie. Wysokość wynagrodzenia określana jest w umowie (godz./tydz.): - 4 dzieci – 4 godz. - od 5 do 6 dzieci – 6 godz. - powyżej 7 dzieci – 8 godz.
3.1.2	W szczególnie uzasadnionych przypadkach	art.57 ust. 2	1.794,87	Fakultatywnie. Wysokość wynagrodzenia określana jest w umowie
3.2.	W rodzinnym domu dziecka (RDD)			
3.2.1	W którym przebywa więcej niż 4 dzieci	art. 64 ust. 1	1.871,60	Obligatoryjnie. Wysokość wynagrodzenia określana w umowie (godz./tydz.): - 4 dzieci – 4 godz. - od 5 do 6 dzieci – 6 godz. - powyżej 7 dzieci – 8 godz.
3.2.2	W szczególnie uzasadnionych przypadkach	art. 64 ust. 2	792,00	Obligatoryjnie. Wysokość wynagrodzenia określana jest w umowie
Pomoc dla osób usamodzielnianych				
4.	Pomoc dla osoby usamodzielnianej, z tego:	art. 140 ust. 1	206.765,67	Obligatoryjne, na wniosek osoby usamodzielnianej
4.1.	Na kontynuowanie nauki	art. 140 ust. 1 pkt 1 lit. a	138.854,67	Obligatoryjnie, nie mniej, niż 500 zł miesięcznie
4.2.	Na usamodzielnienie	art. 140 ust. 1 pkt 1 lit. b	54.411,00	1. w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną – nie mniej niż 3.300 zł, jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej 3 lat; 2. w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-wychowawczą: a)nie mniej niż 6.600 zł - jeżeli przebywała

				w pieczy zastępczej przez okres powyżej 3 lat, b)nie mniej niż 3.300 zł - jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres od 2 do 3 lat, c)nie mniej niż 1.650 zł - jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres poniżej 2 lat, nie krócej jednak niż przez okres roku
4.3.	Na zagospodarowanie	art. 140 ust. 1 pkt 1 lit. c, art. 141-143 i 150	13.500,00	1. wypłacana jednorazowo, nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26 roku życia, w wysokości nie niższej niż 1.500 zł, a w przypadku osoby legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności w wysokości nie niższej niż 3.000 zł. 2. może być przyznana w formie rzeczowej
4.4.	W uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych	art.140 ust. 1 pkt 2 lit. a	0,00	Obligatoryjne
4.5.	W uzyskaniu zatrudnienia	art.140 ust. 1 pkt 2 lit b	0,00	Obligatoryjne

* od dnia 01 kwietnia 2016 roku obligatoryjne świadczenie dla rodzin zastępczych spokrewnionych, niezawodowych, zawodowych i RDD stanowi także dodatek w wysokości świadczenia wychowawczego, w wysokości 500,00 zł na każde dziecko do ukończenia przez nie 18 roku życia (art. 80 ust. 1a ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej)

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych źródłowych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łęborku.

Świadczenia obligatoryjne były na bieżąco finansowane przez powiat łębarski, natomiast świadczenia fakultatywne, ze względu na niższe możliwości finansowe, realizowane były na ograniczonym poziomie. Kwestię tę, w 2015 roku, regulowała uchwała Nr 158/2012 Zarządu Powiatu Łębarskiego z dnia 22 czerwca 2012 roku w sprawie zasad finansowania rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie łębarskim.

Pracownicy socjalni z Zespołu Pomocy Instytucjonalnej i Świadczeń udzielali wsparcia pełnoletnim wychowankom opuszczającym pieczę zastępczą. Przygotowywali, we współpracy z tymi osobami i ich opiekunami indywidualne programy usamodzielnienia. Ilość podopiecznych usamodzielnianych, którzy kontynuowali naukę po osiągnięciu pełnoletności i odejściu z rodzin zastępczych oraz otrzymujących usamodzielnienie i pomoc na zagospodarowanie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Wychowankowie usamodzielniani, otrzymujący pomoc na kontynuację nauki, usamodzielnienie i rzeczową na zagospodarowanie, z powiatu łębarskiego w latach 2006 – 2016

Wyszczególnienie		Rok										
		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016*
Pomoc na kontynuację nauki	ilość osób	73	72	70	66	52	52	49	44	40	34	25
	łączna kwota	330.217	324.207	290.927	267.414	245.299	213.385	224.649	202.468	173.238	138.854	-
Pomoc na usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem	ilość osób	9	12	21	13	14	11	9	12	16	12	3
	łączna kwota	42.432	54.306	100.467	64.233	70.821	52.704	41.187	52.728	74.157	54.411	-
Pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej	ilość osób	14	22	18	15	13	12	2	5	13	11	2
	łączna kwota	37.812	56.614	53.227	59.474	49.848	47.582	3.000	10.941	24.421	13.500	-

*stan na 30.06.2016r. – sprawozdanie MPIPS

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych źródłowych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku..

W 2015 roku naukę kontynuowało 34 pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych. Wszyscy otrzymywali comiesięczną pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki. Pomoc ta przysługuje wychowankom rodzin zastępczych, jeśli kontynuują naukę, do 25 roku życia. Pomoc ta przyznawana była w wysokości:

- dla 14 osób - na dotychczasowych zasadach tj. 30 % podstawy tj. po 494,10 zł i od 01.09.2015 roku po 516,00 zł,
- dla 20 osób - na zasadach wg ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej tj. po 500,00 zł,

łącznie wydatki na ten cel w 2015 roku wyniosły 138.854,67 zł.

Jednorazową pomoc pieniężną na usamodzielnienie wypłacono w 2015 roku 12 osobom w sumie: 54.411,00 zł, natomiast na zagospodarowanie w formie rzeczowej 11 pełnoletnim wychowankom rodzin zastępczych w łącznej kwocie 13.500,00 zł.

Wspólnym przedsięwzięciem Zespołu ds. Pieczy Zastępczej i Zespołu ds. Pomocy Instytucjonalnej i Świadczeń jest opracowanie, we współpracy ze środowiskiem lokalnym, w celu zapewnienia kompleksowej opieki zastępczej, powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej w powiecie lęborskim. W 2012 roku powstał Program na lata 2012 – 2014 (uchwała nr XVI/122/2012 Rady Powiatu Lęborskiego z dnia 30 marca 2012 roku), został on zmieniony i wydłużono termin jego realizacji na lata 2013 – 2015 (uchwała nr XXVIII/228/2013 Rady Powiatu Lęborskiego z dnia 24 maja 2013 roku). Niniejszy Program na lata od 2016 do 2018 roku oparty jest na diagnozie sytuacji pieczy zastępczej na terenie powiatu, z uwzględnieniem problemów, zasobów, potencjału i potrzeb lokalnego środowiska, na podstawie której zostaną wyznaczone cele, kierunki działań i zadania do realizacji w ramach Programu.

IV. CELE, KIERUNKI DZIAŁAŃ I ZADANIA W RAMACH PROGRAMU

Celem głównym Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2016–2018 jest:

Funkcjonowanie optymalnego systemu pieczy zastępczej zapewniającego dzieciom opiekę i wychowanie w pieczy zastępczej rodzinnej i instytucjonalnej, z ukierunkowaniem na jej formy rodzinne.

4.1. Cele Programu

Opracowując i tworząc system opieki nad dzieckiem i rodziną szczególnie istotne jest włączenie wszystkich podmiotów działających w środowisku lokalnym wspierających i wspomagających dziecko i rodzinę, poprzez wcześniej ustalone cele, tj.:

1. Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej – w kontekście polepszania jakości opieki i wychowania oraz jako wzrost ilości miejsc w rodzinach zastępczych
2. Standaryzacja instytucjonalnej pieczy zastępczej
3. Poprawa funkcjonowania społecznego wychowanków opuszczających pieczę zastępczą
4. Integracja działań gmin i powiatu na rzecz rozwiązywania problemów społecznych w sposób umożliwiający uregulowanie sytuacji życiowej dziecka, w szczególności pozostanie dziecka lub jego powrót do rodziny biologicznej

4.2. Kierunki działań i zadania Programu

Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej – w kontekście polepszania jakości opieki i wychowania oraz jako wzrost ilości miejsc w rodzinach zastępczych	
<i>Kierunki działań</i>	<i>Zadania</i>
Wzrost świadomości społecznej w zakresie funkcjonowania pieczy zastępczej	Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego w środowisku oraz budowanie pozytywnego wizerunku rodzinnej pieczy zastępczej
Zapewnienie adekwatnej do potrzeb ilości miejsc w rodzinnych formach pieczy zastępczej	Pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze oraz do prowadzenia rodzinnych domów dziecka
	Prowadzenie kwalifikacji i organizowanie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze, do prowadzenia RDD i placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego
	Optimalizacja warunków do tworzenia i prowadzenia rodzin zastępczych zawodowych, w szczególności specjalistycznych i rodzinnych domów dziecka
Poprawa funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej i przeciwdziałanie występowaniu sytuacjom kryzysowym w tych rodzinach	Tworzenie systemu wsparcia rodzin zastępczych
	Organizowanie szkoleń podnoszących kompetencje wychowawcze rodzin zastępczych i prowadzących RDD
	Zapewnienie specjalistycznego wsparcia rodzinom zastępczym i prowadzącym RDD, w szczególności psychologicznego, pedagogicznego, prawnego oraz terapeutycznego.
	Pomoc rodzinom w rozwiązywaniu sytuacji konfliktowych
	Wsparcie rodzin przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej działających w Zespole ds. Pieczy Zastępczej – zachowanie ilości koordynatorów w ilości 4 etatów
	Zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań specjalistycznych, w tym lekarskich, a także przeprowadzania diagnoz psychologiczno - pedagogicznych

	Umożliwianie dostępu do kultury, sportu i rekreacji wychowankom rodzinnej pieczy zastępczej
Dążenie do powrotu dzieci przebywających w pieczy zastępczej do rodziców naturalnych, a gdy jest to niemożliwe, do przysposobienia dziecka lub stabilizacji jego sytuacji w pieczy zastępczej	Współpraca z asystentami rodzin biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy, pracownikami socjalnymi, kuratorami i innymi specjalistami na rzecz ustabilizowania sytuacji dziecka przebywającego w pieczy zastępczej
	Umożliwianie, pomoc i zapewnienie warunków do kontaktów dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z rodzicami biologicznymi i osobami bliskimi (o ile sąd nie zdecydował inaczej).
Integracja i edukacja środowiska lokalnego pieczy zastępczej	Organizacja i prowadzenie przedsięwzięć grupowych integracyjnych dostępnych dla osób z pieczy zastępczej, w szczególności dzieci przebywających w rodzinach zastępczych i RDD ich opiekunów.
	Prowadzenie grup wsparcia pieczy zastępczej
	Organizacja zajęć informacyjno – edukacyjnych dla osób sprawujących pieczę zastępczą
	Organizowanie dla rodzin zastępczych pomocy wolontariuszy
Standaryzacja instytucjonalnej pieczy zastępczej	
<i>Kierunki działań</i>	<i>Zadania</i>
Zapewnianie dzieciom całodobowej opieki i wychowania w instytucjonalnej pieczy zastępczej	Prowadzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej
	Zapewnienie w funkcjonującej Placówce zaspakajania niezbędnych potrzeb dzieci, w szczególności emocjonalnych, rozwojowych, zdrowotnych, bytowych, społecznych i religijnych
Dążenie do osiągnięcia do dnia 31 grudnia 2020 roku standardów opieki i wychowania instytucjonalnej pieczy zastępczej	Podjęmowanie działań zmierzających do reorganizacji funkcjonowania zapewnienia opieki i wychowania dla dzieci w ramach Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej w Lęborku. Ukierunkowanie działań na budowę obiektu, tak aby możliwe było w przyszłości prosperowanie na terenie powiatu lęborskiego dwóch placówek dla 14 wychowanków. Termin wskazany w obowiązującej ustawie na przekształcenie placówek w 14-osobowe to 31.12.2020 roku. Natomiast, rozwiązaniem tymczasowym jest funkcjonowanie tej Placówki w obecnej 30-osobowej formie na podstawie postanowienie Wojewody Pomorskiego z 25.07.2014 roku do 31.12.2016 roku.
	Dążenie do umieszczania i przebywania małoletnich w pieczy zastępczej instytucjonalnej tylko w uzasadnionych przypadkach, z uwzględnieniem wieku tych dzieci, tj. powyżej 7 roku życia (do 01.01.2017 roku) następnie powyżej 10 roku życia. Natomiast, do dnia 31.12.2019 roku dzieci, które przebywają w placówce muszą mieć skończone 7 lat, a od 1.01.2020 roku będą to mogły być tylko wychowankowie, którzy ukończyli 10 rok życia.

Poprawa funkcjonowania społecznego wychowanków opuszczających pieczę zastępczą	
<i>Kierunki działań</i>	<i>Zadania</i>
Poprawne funkcjonowanie w życiu społecznym wychowanków opuszczających pieczę zastępczą	Wsparcie finansowe i rzeczowe osób usamodzielnianych
	Wspieranie osób usamodzielnianych w aktywnym uczestniczeniu w życiu społecznym, kontynuowaniu nauki i uzyskiwaniu kwalifikacji zawodowych
	Organizowanie wsparcia ukierunkowanego na podnoszenie ich kompetencji społecznych i zawodowych osób usamodzielnianych
	Zapewnienie poradnictwa specjalistycznego dla osób usamodzielnianych, w szczególności socjalnego, psychologicznego, pedagogicznego i prawnego
	Wyrównywanie szans wchodzenia w dorosłe życie wychowanków opuszczających pieczę m.in. przez. wsparcie zabezpieczenie im warunków mieszkaniowych, w szczególności do ukończenia procesu usamodzielnienia
Wzrost kompetencji społecznych i zawodowych osób usamodzielnianych opuszczających pieczę zastępczą	Organizacja zajęć informacyjno – edukacyjnych dla osób opuszczających pieczę zastępczą
	Organizowanie grup wsparcia dla dzieci i młodzieży z rodzin zastępczych
Integracja działań gmin i powiatu na rzecz rozwiązywania problemów społecznych w sposób umożliwiający uregulowanie sytuacji życiowej dziecka, w szczególności jego powrót do rodziny biologicznej, przebywanie w pieczy zastępczej oraz usamodzielniania wychowanków opuszczających pieczę zastępczą	
<i>Kierunki działań</i>	<i>Zadania</i>
Współpraca instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny w powiecie łębskim	Organizacja udziału przedstawicieli instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny w powiecie łębskim, w szczególności ośrodków pomocy społecznej, powiatowego centrum pomocy rodzinie, placówek oświatowych i sądu rodzinnego, w ocenach sytuacji dziecka i zasadności jego dalszego pobytu w pieczy zastępczej.
	Stała, bieżąca współpraca koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, asystentów rodziny i pracowników socjalnych z opiekunami zastępczymi
	Organizowanie i udział w szkoleniach w zakresie funkcjonowania pieczy zastępczej szkoleniach przedstawicieli instytucji

V. LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadza obowiązek planowania i limitowania rodzin zastępczych funkcjonujących w powiecie. Na podstawie analizy danych dotyczących funkcjonowania pieczy zastępczej, informacji gmin na temat zagrożeń w środowiskach rodzin biologicznych, uwzględniając realne możliwości finansowe powiatu, ustala się limit rodzin zastępczych zawodowych w latach 2016–2018, jak w poniższej tabeli.

Tabela 13. Limit rodzin zastępczych zawodowych w powiecie łębskim w latach 2016-2018

rok	Planowany limit rodzin zastępczych zawodowych, w tym rodzinnych domów dziecka
2016	9
2017	9
2018	10

VI. ŹRÓDŁA i ZASADY FINANSOWANIA

Źródłem finansowania Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej będą:

- budżet powiatu łębskiego (zgodnie z art. 191 i 196 ustawy);
- budżet państwa (zgodnie z art. 197 ustawy);
- budżety samorządów gminnych (zgodnie z art. 191 ust. 9 i 10 ustawy);
- budżety innych powiatów (zgodnie z art. 191 i 196 ustawy);
- odpłatności rodziców biologicznych i osób zobowiązanych (zgodnie z art. 193 ustawy);
- projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz Unii Europejskiej (zgodnie z art. 197 ustawy).

Zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej:

Powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi:

1. wydatki na opiekę i wychowanie dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;
2. średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym
3. wydatki na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie.

Powiat, na terenie którego funkcjonują mogące przyjąć dziecko, rodzina zastępcza, rodzinny dom dziecka lub placówka opiekuńczo - wychowawcza, zawiera z powiatem, właściwym ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz

pierwszy w pieczy zastępczej, porozumienie w sprawie przyjęcia dziecka oraz warunków jego pobytu i wysokości wydatków na jego opiekę i wychowanie.

Zasady współfinansowania przez gminy pobytu dziecka w pieczy zastępczej:

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka — w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka — w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka — w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Do wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej zalicza się:

- świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej lub w rodzinnym domu dziecka;
- dodatek do świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka;
- dofinansowanie do wypoczynku dziecka;
- świadczenie na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka;
- świadczenie przyznane w związku z wystąpieniem zdarzenia losowego lub innego zdarzenia mającego wpływ na jakość sprawowanej opieki;
- środki finansowe na pokrycie nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka w rodzinnym domu dziecka lub funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka;
- środki finansowe na pomoc na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie;
- środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego, w którym zamieszkuje rodzina zastępcza zawodowa, rodzina zastępcza niezawodowa lub w którym jest prowadzony rodzinny dom dziecka, oraz środki finansowe związane ze zmianą tego lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego;
- świadczenie związane z remontem lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego, w którym zamieszkuje rodzina zastępcza zawodowa lub jest prowadzony rodzinny dom dziecka;

- wynagrodzenie wraz z pochodnymi od wynagrodzenia dla zawodowej rodziny zastępczej, prowadzącego rodzinny dom dziecka i osób zatrudnionych w rodzinie zastępczej oraz rodzinnym domu dziecka lub zajmujących się opieką i wychowaniem w rodzinnym domu dziecka;
- świadczenia dla rodziny pomocowej.

W przypadku umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo - wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo - terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej;

średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo - wychowawczej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo - wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo - terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym stanowi kwota rocznych wydatków przeznaczonych na działalność tej placówki lub ośrodka wynikająca z utrzymania dzieci z poprzedniego roku kalendarzowego, bez wydatków inwestycyjnych, powiększona o prognozowany średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, przyjęty w ustawie budżetowej na dany rok kalendarzowy, podzielona przez liczbę miejsc w placówce lub ośrodku, ustaloną jako sumę rzeczywistej liczby dzieci w poszczególnych miesiącach poprzedniego roku kalendarzowego. Ustalając średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka, o których wyżej mowa uwzględnia się odpowiednio wydatki przeznaczone na działalność centrum administracyjnego.

Odpłatność osób zobowiązanych za pobyt dzieci w pieczy zastępczej:

Osoby zobowiązane do odpłatności za pobyt dzieci w pieczy zastępczej to - rodzice biologiczni dziecka przebywającego w pieczy zastępczej lub rodzice osoby pełnoletniej, w tym również pozbawieni władzy rodzicielskiej lub których władza rodzicielska została ograniczona lub zawieszona.

Za pobyt dziecka w pieczy zastępczej osoby zobowiązane ponoszą miesięczną opłatę w wysokości:

1. przyznanych świadczeń oraz dodatków - w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej spokrewnionej, rodzinie zastępczej zawodowej, rodzinie zastępczej niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka;
2. średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo - wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym – w przypadku umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym

Za ponoszenie opłaty, o której wyżej mowa, rodzice odpowiadają solidarnie. W przypadku braku możliwości uzyskania od rodziców całości lub części opłaty, opłatę ponoszą osoby dysponujące dochodem dziecka, w wysokości nie wyższej niż 50% kwoty tego dochodu. W przypadku powstania zaległości z tytułu nieponoszenia opłaty, za okres dłuższy niż 12 miesięcy wójt albo starosta przekazuje do biura informacji gospodarczej informację gospodarczą o powstaniu tej zaległości.

VII. ADRESACI PROGRAMU

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Lęborskim w latach 2016-2020 skierowany jest do:

- dzieci przebywające w pieczy zastępczej i osoby usamodzielniane;
- rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe i zawodowe oraz pomocowe;
- osoby prowadzące rodzinne domy dziecka;
- rodzice naturalni dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i rodzinnego domu dziecka.

VIII. REALIZATORZY PROGRAMU

Koordynatorem realizacji Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku, przy współpracy:

- rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
- placówek opiekuńczo – wychowawczych;
- ośrodków pomocy społecznej;
- sądu i policji;
- organizacji pozarządowych, kościołów i związków wyznaniowych.

IX. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Monitoring i ewaluacja będą polegały na zbieraniu i weryfikacji danych dotyczących zrealizowanych zadań w ramach Programu od podmiotów zaangażowanych w realizację, przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku.

Ewaluacja Programu ma na celu stwierdzenie:

- Czy program stwarza możliwości postępu w zakresie rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej ?
- Czy system pieczy zastępczej w powiecie lęborskim funkcjonuje z uwzględnieniem prymatu jej form rodzinnych nad instytucjonalnymi?
- Które metody pracy dały oczekiwane rezultaty, a które należy zmienić?
- Czy współpraca pomiędzy ośrodkami pomocy społecznej (asystentami rodziny) a koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej stwarza optymalne warunki dążące do realizacji celów pieczy zastępczej, tj. dążenia do powrotu dziecka do rodziny naturalnej, a gdy jest to niemożliwe do przysposobienia dziecka lub ustabilizowania jego sytuacji życiowej w środowisku zastępczym?

Podstawę ewaluacji stanowią:

- informacje od opiekunów i rodziców zastępczych;
- wypowiedzi i oświadczenia wydawane przez adresatów i partnerów Programu;
- plany pomocy dziecku;
- okresowe oceny sytuacji dziecka i oceny rodzin zastępczych;
- indywidualne programy usamodzielnienia.

Kierownik Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie będzie raz w roku przedkładał Radzie Powiatu Lęborskiego sprawozdanie merytoryczne i finansowe z realizacji Programu, będące integralną częścią sprawozdania z działalności jednostki.